

Berzsenyi Dániel

Utolsó költője a Magyar felvilágosodásnak, klasszicizmus és a romantika határán alkotott, Óda és elégiaköltőnek emlegetik.

1776-ban Vas megyében született, nemesi családból származik. Görög, római költők műveit olvasta, példaképe Horatius, az arany középkor képviselője. (Az értelem képes belső harmóniát teremteni, tartózkodni kell a szélsőséges érzelmektől).

Nem szerzett érettségit, nagybátyjánál Niklán telepedett le, ahol ráhárul a gazdálkodás felelőssége.

Élete kettősége nappal a birtokkal foglalkozik, éjjel a költészettel ("Niklai remete")

Felesége Dukai Takács Zsuzsanna (távoli rokona), nem volt szellemi társ.

Sógornője költőnő volt, Dukai Takács Judit, akivel jobban megosztotta életét.

Költői tehetségét Kis János fedezte fel, aki Berzsenyi műveit Kazinczynak küldte el.

Folytonos levelezésbe kezdett Berzsenyi és Kazinczy.

Kölcsy bírálta romantikus stílusa miatt.

1836-ban hosszú betegség után hunyt el.

Költészetét meghatározza életformájának kettősége: a józan, gazdálkodó nemes és a romantikus álmodozó egyaránt megnyilvánul műveiben.

Klasszicizmusa abban tűnik ki, hogy szívesen alkalmaz ókori versformákat.

Horatius aranyközépszere egy el nem ért álom marad számára, csak sóvárog a harmónia után, de nem sikerül megteremtenie.

A két műfaj (óda, elégia) is kettősségre utal.

Ódáiban hazafias kérdésekkel foglalkozik, elégiában személyes fájdalmát írja le.

Ódái:

Nemzetet féltő aggodalomtól fűtöttek, a haza a pusztulás felé halad, ettől csak a nemesség mentheti meg, felelősségének tekinti, hogy felébressze a nemeseket és tettekre ösztönözze őket, ezért szokták „nemesi nemzet ébresztője”ként hívni.

Verseiben többször lefesti a nemzet halálának vízióját.

A magyarokhoz I.:

A költőt erős indulatok fűtik már a vers indításakor az első 5 versszakban: történelmi tettek (honfoglalás, tatárok, török elleni harc, belső ellenségek legyőzése).

Büszkén emlékszik vissza, Herkuleshez és a spártai hadsereghez hasonlítja a magyarok régi erejét.

A vers központjában a legfontosabb gondolat áll: a nemzet támasza az tiszta erkölcs, ennek lényegét a fa és a gyökér hasonlatával érzékelteti: ha az erkölcs megromlik, tehát a gyökeret a férgek megrágják, akkor a fa kidől, azaz a nemzet elpusztul.

A vers utolsó részében a magyarok jelenlegi helyzetével foglalkozik: lustának, tehetetlennek mutatja be, akik nem méltóak elődeik nagyságához, nem tisztelik a hagyományokat, hanem idegen kultúrákat utánoznak.

Arra figyelmeztet a költő, hogy előbb-utóbb ez a folyamat a haza pusztulásához fog vezetni.

Példaként a nagy ókori birodalmakat hozza fel: Karthágót, Rómát és Babilont említi, akik hasonló sorra jutottak, így végkicsengése pesszimista.

A magyarokhoz II.:

Klasszicista szimmetria jellemzi, felénél vált témáz, optimista végkicsengése van.

Hisz a közösség erejében, összefogásában, mely megmentheti a nemzetet a pusztulástól.

Az egész világon háborúk pusztítanak, de Magyarország I. Ferenc kezében biztosan halad a kikötő felé.

Osztályrészem:

Műfaja: Elégia oda (elégikus óda), átmenet a 2-ő között.
Eleje: elégia-> bánatos
Vége: óda-> magasztos, fenséges
Számvető vers, mert szembenéz életével, értékeli a megtett útját.
Nemesként saját birtoka van, de felveti a kérdést, hogy ez boldoggá teszi-e
A vers elején az életét hajóval azonosítja, mely a Niklai birtokon kikötőbe ért.
Kettős érzést vált ki belőle: a békéért, biztonságért cserébe le kellett mondani az ifjú kori álmairól, leltárszerűen számba veszi értékeit, nem csak anyagi, hanem szellemi javakkal is rendelkezik -> a költő saját magát is meg akarja győzni életének tökéletességéről.
Utolsó 3 versszak: lemondana az anyagi biztonságról, csak a költészet legyen benne az életében, ezért fohászkodik Camoneához, hogy kísérje őt további útján bámerre is vesse a végzet.

Elégia:

Legősibb műfaj
A fájdalom, bánat lírai kifejezője.
Egyéniségéből adódóan közel áll hozzá ez a műfaj.
Mindig is hajlamos volt a melankóliára és elégiaiban személyes életének problémáit tárja fel.
8-10 elégiaja van, de sokkal őszintébben tárulkozik fel, mint ódáiban.
Leggyakoribb téma: múlandóság, ifjúság, szerelem elvesztése.

A közelítő tél:

Kazinczy hatására ez a cím.
Fő témája: elmúlás
Első 3 versszak:

- o Természet múlandósága
- o Negatív festés módszere

2. fele:

- o Saját életének múlandósága
- o Az egyén elmúlása egyszer és végzetes, de az ősz, a természet egy körforgás

Levéltöredék barátnémhoz:

Episztolára utal a cím, de a műfaja elégia
Levéltöredék, mert a vers levélként indul, de a 2. Versszakból belefeledkezik életének ábrázolásába.
1. Versszakban van megszólított, 2.-ban nincs.
A címzett valószínűleg a barátnője.
A magányossága testhelyzetéből is látszik.
Távolról a mulatság szavait hallja, ő egyedül az öreg diófa ölében elzárkózik a világtól.
A tűz metaforája életére vonatkozik, mely alig pislákol, mesterségesen tudja csak életben tartani a valósággal szemben áll az égi álmom, a képzelet és emlékezet, mely lehetőséget ad arra, hogy elmeneküljön és boldogabb legyen.
Őszinte vallomás bizonyítékai: nincsenek ókori utalások és a korábbi időmértékes versformát a magyaros ütemhangsúlyos váltja fel.
Romantikus vonás benne: menekülés a valóságból
Utolsó versszak: 1 sorral hosszabb, ez mutatja az összegzés szándékát.
Az „elestvéledtem” szó különleges, Berzsenyi alkotta.
A kifejezés ön ironikus hatású, mert 2 kísérője a kihűlő szerelem és a szomorú költemények biztosan nem fogják felvidítani élete utolsó időszakát.